

Bálint Tibor

József Attila

Mivel nekem elsősorban Ő a költő, sosem tudtam egyetlen jellemző sort sem írni róla. S íme az este, ezen tűnődvén megjelent előttem, mint különös látomásban. Fölfordított lyukas mosófazéken ült, tenyerébe fogott arcát térde közé csüngetve, amikor a külváros távolabbi gyárai felől Isten lebegett oda hozzá, és mezítlábas talpával megérintette a vállát:

– Ismét eljöttél ide, ahol minden csupa rom, és ahol ernyőt nyit a kutyatej az elhagyott gyárudvaron?... Mi örömed telik e tájban, ahol hetvennyolc kék, ötvenkilenc zöld és kétszáznegyven fekete légy donok és cikkan át előtted felváltva, s ahol ötvenhétezer szem homok pörgött alá az imént?...

– Én gyűszűnyit mondtam, Uram...

– Az körülbelül ennyi...

Attila mélyen elgondolkozott:

– A költői kép sosem ilyen pontos, de épp tétovaságával, kancsalságával hivatott teljesebben átfogni birodalmadat. Egyébként én magam sem tudom, milyen öntudat kopár öröme húz-vonz, hogy e táj nem enged, és miféle gazdag szenvedés taszít ide...

Az Isten pipára gyűjtva mosolygott:

– Ő, te szegény, te szegény!... Látom, hogy mint ólmos ég alatt lecsapódva, telten, füst száll a szomorú táj felett; úgy leng a lelked, édes fiam; leng, nem suhan...

A költő fölnézett rá; fájón nevetett:

– Ezek a te szavaid, Uram, vagy az enyéim?... Te utáznál engem, vagy én téged?...

Isten még mindig kedélyesen, s egy kis cinkossággal pillantott rá, miközben a füstfelhő puha pamlagként megállapodott a költő mellett, ahol kínlódó gypüket sárba száradt üvegcserepek nézték fénytelen, merev szemmel.

– Sublótomból, amely Kozmosz-palotámban áll, az utóbbi időkben rendkívül értékes költői képek tűntek el... Ezek már csupán amiatt is pótolhatatlanok, mert velük az anyag és a szellem világát igyekeztem egybemarkolni; hiszen öregszem, és egyre inkább érzem, hogy a költői összegezéssel inkább bele tudok tekinteni a földi kavargásba, mint a logika távcsövével...

– Végre az Isten is magára eszmél...

– Jobb későn, mint soha, Attila fiam...

– De miért épp engem gyanúsítasz?...

– Mert az elvont gondolatot mostanában egyedül te tudod ilyen istenien képekké átfogalmazni...

A költő megrendülten nézett maga elé:

– Átlátsz, tudom, a bűnök cifra gyolcsán, erény rongyán, bátorság mentebőréen. Vádaskodni, gyanakodni azonban én is tudok, s mindjárt meg is kérdelem: miért van kő, ha nem lesz épülete? Hát nem segít a jaj s az alleluja?... Széthull az ember millió darabra, mint esőben a vályog kaliba?

– Ejnye! – csóválta a fejét az Isten, s hátradőlt a füstgomolyra, amely a pipájából göngyölgött a tarkója alá: – Biz isten olyan türelmetlen vagy. Itt a pipám, szippants vagy kettőt belőle...

– Kedves vagy, de ne fáradozz. Csak isteni fogadat vászlalná szám erjedt ecetje, és arcod vonásai eltorzulnának a savanyú és keserű ízektől...

– Megfigyelésem szerint az ellenkezést, a vitát még a verseidnél is jobban szereted. A magam személyét már nem is említem...

– Ne is említsd azok után, hogy plagizálással vádoltál!...

– Én ezt a szót nem említettem, de szinte hihetetlen számomra, hogy mennyei sublótombban nem volt utalás arra a vázlatok között, hogy az anyag fogalma úgy remeg át az idea ujjbegyébe, megőrizvén mégis a maga határait, mint nálad az Ódában... Ott arról szólsz, hogy a néember vércőrei, miként a rózsabokrok, reszketnek szüntelen, s viszik az örök áramot, hogy arcán nyíljon ki a szerelem, és méhének áldott gyümölcse legyen... Továbbá azt írod, hogy gazdag életet nyer a salak a vesék forró kútjain...

– Mondjad csak tovább! Végre hallok egy isteni szavalatot, amely nem mindennapi dolog!...

– Mondom is, fiam, mégpedig nem ok nélkül. Mert ha eget-földet érintő szerelmedben, zengve és sikoltva ezt te fogalmaztad is meg így, azt viszont én magam már jóval előtted láttam, hogy a hideg úrön holló repül át, és a csend kihül. És mivel a hallásom sem épp a régi, emlékszem, hogy egy fényzőnös világreggelen betű szerint azt kérdeztem magamtól: Hallod-e, csont, a csöndet? Fáradtan összekocognak a molekulák...

József Attila ekkor fáradtan feltápászkodott; szeme, mint a legyeké, feketén és megtörten, ezernyi kis prizmából szórta a fényt; karját széttárta, majd tántorogva előrelépett:

– Azt, amit adtál, – megvan épen, vedd el! Hisz csak hitegettem magam a neveddel... Te jól tudsz engem, sorsom is jól tudod, vedd el tőlem a talentumod!...

– Csillapodj, édes fiam...

– Hogyan csillapodhatnék, amikor annyi csalódás, fájdalom után, íme már az Isten is engem vádol... Most már csak azt árul el nékem, találkoznak-e a sínpárok a végtelenben, hogy tilalmadat megszegve összeölekezzenek?... Találkoznak-e, Uram?!...

– Attila, Attila, te hitehagyott gyermek!...

Az Isten széthessentette a felhőket, és leugrott hozzá, hogy magához ölelje, épp abban a pillanatban, amikor a világ összes mozdonyai jajgatni kezdtek, hogy aztán többé soha el ne hallgassanak...